

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์มิได้เกิดอยู่โดดเดี่ยวในโลกหากแต่ดำรงรวมกันเป็นสังคม จึงจำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์ มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา การเปลี่ยนแปลงสังคมเกิดขึ้นเนื่องจากมนุษย์มีความแตกต่างกันในเชื้อชาติ ภาษา และวัฒนธรรม และได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะของการดำเนินชีวิต ความเจริญก้าวหน้าทางวัฒนธรรมและเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งอาจเป็นผลมาจากการติดต่อกับสังคมอื่น ๆ โดยการรับเอาเทคโนโลยีและแบบแผนความประพฤติของสังคมอื่น ๆ มา¹ ทั้งนี้เพื่อให้สังคมเกิดการพัฒนาขึ้น "แต่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมจะหมายถึง การพัฒนาสังคมหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ในลักษณะสร้างสรรค์และก่อให้เกิดความเจริญหรือไม่"² นอกจากนี้ "ความเจริญทางค่านิยมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วถึงขนาดที่มนุษย์ในสังคมยอมรับและปรับตัวไม่ทัน มีผลให้การพัฒนาทางจิตใจไม่สอดคล้องกับการพัฒนาทางวัตถุ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาสังคมได้"³

ในระยะหลายปีที่ผ่านมา ความตื่นตัวและความสนใจเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมของบุคคลในสังคมไทยได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้สาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการ

¹บุทซ์ สักดิ์เกษมย์, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสังคมมนุษย์. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), หน้า 143.

²อมรา พงศ์คำพิชญ์, "สังคมและวัฒนธรรม." มนุษย์กับสังคม (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 101.

³อมรา พงศ์คำพิชญ์, มนุษย์กับสังคม, หน้า 102.

เคลื่อนไหวนี้เกิดขึ้นก็คือ การเกิดปัญหาเกี่ยวกับการประพฤตินิสัยธรรม และกฎหมายของบุคคลในสังคม อาทิ เช่น การประกอบอาชญากรรมของโจรผู้ร้าย การทุจริตฉ้อราษฎร์บังหลวงของข้าราชการบางส่วน

สาเหตุของปัญหาความประพฤติผิดศีลธรรมและกฎหมายดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า เนื่องจากสภาพยากจนและความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ การว่างงาน การขัดแย้ง และเกิดช่องว่างภายในครอบครัว การให้ความสำคัญแก่เงินตราและวัตถุมากเกินไป การรับเอาสิ่งที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทยจากวัฒนธรรมตะวันตก ปัญหาจริยธรรมดังกล่าวเกิดขึ้นในสังคมได้ทุกสังคม ดังที่ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึงปัญหาจริยธรรมว่า

ปัญหาค่านิยมจริยธรรม เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากการที่มนุษย์เข้ามาอยู่รวมกันเป็นสังคมมีความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์กัน และโดยที่มนุษย์มีธรรมชาติอย่างหนึ่งคือ รักตัวเอง และเป็นความรักตัวเองที่มีพื้นฐานมาจากสัญชาตญาณของความอยู่รอด จึงเป็นการยากที่จะขจัดปัญหาทางค่านิยมจริยธรรมให้หมดไปโดยสิ้นเชิง"⁴

นักการศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงปัญหาจริยธรรมดังกล่าว และมีความเห็นว่าการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหাজริยธรรมของสังคม ทั้งนี้เนื่องจาก "นักศึกษามองเห็นว่าการศึกษาเป็นกระบวนการ (Process) ที่ทำหน้าที่ในการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้น เมื่อมนุษย์มีจิตใจที่พัฒนาแล้วก็เชื่อว่า จะมีพฤติกรรมที่ดีและทำให้สังคมดีขึ้นเป็นลำดับ"⁵

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่า การศึกษาเป็นกลไกที่สังคมสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่เตรียมสมาชิกให้แก่สังคม การศึกษาจึงมิได้จำกัดอยู่ที่สถาบันใดสถาบันหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น โรงเรียน แต่ "การศึกษาเป็นวิธีการที่มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ ทักษะ ค่านิยม ทัศนคติ แบบแผนความประพฤติและมรดกทางสังคมแก่ชนรุ่นต่อไป เป็นการช่วยพัฒนาความรู้

⁴สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, 2522), หน้า 122.

⁵อานวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภุติ, "ปัญหাজริยธรรมในสังคมไทยในทศวรรษของนักการศึกษา." รายงานการสัมมนาจริยธรรมในสังคมไทยปัจจุบัน, สำนักนายกรัฐมนตรี (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2522), หน้า 192.

ความคิด ความสามารถ เพื่อให้เข้าใจสังคมที่เขาเป็นสมาชิก ให้สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นในสังคม"⁶ ดังนั้นสังคมจึงต้องตั้งสถาบันทางสังคมขึ้น เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดความรู้และสิ่งต่าง ๆ สู่คนรุ่นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องต่อสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถาบันดังกล่าว ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันศาสนา สถาบันสื่อมวลชน เป็นต้น

ทุกสังคมต้องให้การศึกษาก่อสมาชิกที่เกิดขึ้นใหม่ เพื่อให้คนเหล่านี้สามารถมีชีวิตอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นในสังคมด้วยความสงบสุข และการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ๆ ด้วยดีได้นั้นจำเป็นที่ต้องสร้างกลไกขึ้นมาเพื่อควบคุมให้สังคมเป็นสังคมที่ดี "โดยเหตุที่สังคมเป็นสังคมมนุษย์ ความประพฤติที่ดีของมนุษย์จึงมิได้จำกัดอยู่แต่เพียงการแสวงหาความสุข เพื่อมนุษย์บางคน บางกลุ่ม แต่ต้องเป็นไปเพื่อมนุษย์ทุกคนในสังคมที่มีคุณค่าเท่าเทียมกัน"⁷ "การใช้ชีวิตร่วมกันของสมาชิกในสังคม จะดำเนินไปได้ด้วยดีและมีความราบรื่นก็ต่อเมื่อสังคมนั้นมีแกนกลางให้สมาชิกได้ยึดถือและปฏิบัติร่วมกัน"⁸ จริยธรรมจึงเป็นกลไกอันหนึ่งของสังคมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนในสังคม "การปลูกฝังจริยธรรมจึงเกิดเป็นกระบวนการการศึกษาที่สำคัญที่เกิดขึ้นได้ในครอบครัว ในโรงเรียน ในสถาบันศาสนาและสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น"⁹ มนุษย์ในสังคมย่อมได้รับการปลูกฝังในเรื่องความประพฤติที่ดีงาม เหมาะสม ถูกต้อง โดยผ่านกระบวนการการศึกษาจากสถาบันดังกล่าว เนื่องจาก "การศึกษา คือกระบวนการพัฒนามนุษย์หรือ

⁶ สัทธิชัย วิชาานิติ, การศึกษากับสังคม. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์โอเคียนสโตร์, 2524), หน้า 3.

⁷ อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภุติ, รายงานการสัมมนาจริยธรรมสังคมไทย, หน้า 192.

⁸ ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, "การศึกษาและสังคมประภคิต." มนุษย์กับสังคม. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 143.

⁹ อำนวย ทะพิงค์แก และชยันต์ วรรณะภุติ, รายงานการสัมมนาจริยธรรมสังคมไทย, หน้า 193.

ชีวิตมนุษย์ให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ อันเป็นองค์ประกอบของมนุษย์ รวมทั้งความสามารถ ทักษะ คณิตศาสตร์ พิธีกรรม"¹⁰ การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นยิ่ง เนื่องจากสังคมมนุษย์เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ การเรียนรู้ยอมรับในสิ่งใหม่และการสืบทอด การต่อเนื่องของวัฒนธรรมที่มนุษย์ได้สร้างสมและถ่ายทอดต่อมา จำเป็นต้องผ่านกระบวนการให้การศึกษาทั้งจากสถาบันการศึกษาโดยตรงและจากการศึกษาในกระบวนการสังคม ประกิต ซึ่งช่วยให้นักศึกษาได้พัฒนาทัศนคติ ความเชื่อ เพื่อเป็นส่วนประกอบสำคัญในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้องในสังคมที่สมาชิกนั้นดำรงอยู่

ปัญหาเรื่องความประพฤติผิดของคนในสังคมนั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือแก้ไขจากสมาชิกทุกคนในสังคมโดยผ่านทางสถาบันต่าง ๆ ของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากรุนแรง สถาบันสื่อมวลชนเป็นสถาบันหนึ่งที่เข้ามา มีบทบาทในด้านการศึกษา และด้านความประพฤติ สื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ มีอิทธิพลโดยตรงต่อสมาชิกในสังคมในแง่ของการถ่ายทอดทัศนคติ ความเชื่อ และแบบแผนการดำเนินชีวิต หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งได้เข้ามามีบทบาทต่อสังคมในแง่ของการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ เป็นการศึกษาในกระบวนการสังคม ประกิต " หนังสือพิมพ์สามารถปลูกฝังและเสริมสร้างจริยธรรมได้โดยตรง ในลักษณะของการให้บทเรียนซึ่งอาจจะออกมาในรูปของบทความ ข้อคิดเห็น ข่าวหรือ ภาพ หรือแม้แต่ในรูปของบทกวี"¹¹ ลักษณะเหล่านี้จึงเป็นข้อได้เปรียบของสื่อมวลชนประเภทหนังสือพิมพ์ที่ทำให้ผู้รับข่าวสารทุกเพศ ทุกวัย สามารถรับรู้เรื่องจริยธรรมได้ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์สามารถนำข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เสนอต่อประชาชนได้อย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ และส่งไปได้ทุกหนทุกแห่งที่การคมนาคมไปถึง

หนังสือพิมพ์รายวันมีบทบาทต่อการศึกษาของประชาชนในทุกระดับและให้ประโยชน์เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม การนำเอาหนังสือพิมพ์เข้ามาใช้ประโยชน์

¹⁰ รัตนา ตุงคสวัสดิ์, พื้นฐานการศึกษาทางสังคม, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 32.

¹¹ ปรีชญ์ ปราชญ์พร, สื่อมวลชน. (กรุงเทพมหานคร : บุกเอเชินส์, 2524), หน้า 190.

ทางการศึกษาย่อมเป็นผลดีทางหนึ่งในการช่วยพัฒนาการศึกษาของประเทศ หนังสือพิมพ์ เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน กล่าวคือ หนังสือพิมพ์สามารถให้ข่าวสาร ความรู้ที่เป็นประโยชน์และส่งเสริม การเรียนในชั้นเรียนปกติ สามารถนำความรู้ที่ได้นั้นไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน ทำให้เป็นคนทันต่อเหตุการณ์ สามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ความเป็นไปของการ คำนวณชีวิตในสังคมได้เป็นอย่างดี/ นอกจากนี้ หนังสือพิมพ์ยังช่วยส่งเสริมทักษะในการ อ่าน การวิพากษ์วิจารณ์ ช่วยปลูกฝังให้เป็นผู้ที่มีนิสัยรักการอ่านและแสวงหาความรู้ ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เท่ากับเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพประชากรของประเทศให้มี ประสิทธิภาพ อันจะเป็นรากฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ควดย

ประเทศใดมีจำนวนประชากรที่มีคุณภาพ ประเทศนั้นย่อมก้าวหน้าและพัฒนา เนื่องจากการมีคุณภาพของประชากรย่อมมีส่วนในการช่วยลบลบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน สังคมของประเทศนั้นด้วย เช่นเดียวกับที่ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเร่งรัดพัฒนาคุณภาพ ของประชากรเพื่อแก้ไขปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาจริยธรรมได้ กระตุ้นให้บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชนหันมาสนใจการปลูกฝังและ เสริมสร้างจริยธรรมให้แก่บุคคลในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปลูกฝังและเสริมสร้าง จริยธรรมแก่เยาวชนซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ดังที่ วาสนา ยศปัญญา ได้ กล่าวไว้ว่า

ประเทศที่มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคุณภาพของพลเมืองให้เอื้อต่อการพัฒนา ประเทศนั้นจะต้องให้การศึกษอบรรณเพื่อปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้เกิดขึ้น ในประชากรส่วนใหญ่เสียก่อน ลักษณะความเป็นพลเมืองดี คือ ภาวะเป็นผู้มี จริยธรรมสูง นั่นคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อนุทาภิ มีระเบียบ วินัย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน¹²

¹²วาสนา ยศปัญญา, "การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี." แนวทางการพัฒนา คุณลักษณะของเยาวชน, เอกสารประชุมปฏิบัติการเกี่ยวกับการวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 4, กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 319.

ผู้มีส่วนในการจัดการศึกษา จึงเพิ่งเล็งมาที่การจัดการศึกษาเพื่อเยาวชน เพื่อที่จะให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชากรในวัยเรียนหรือเยาวชนของชาติ ซึ่งถือว่าเยาวชนของชาติในวันนี้ คือ ผู้ใหญ่ที่รองรับฝึกชอบต่อบ้านเมืองในวันข้างหน้า และเพื่อให้ เยาวชนเหล่านั้นเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพเพื่อแก้และลบลบปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้น

ผู้วิจัยตระหนักถึงปัญหาความประพฤติกของคนที่อยู่รวมกันในสังคม และเห็นด้วยที่ว่า การจะแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับเรื่องนี้ให้ได้ผลดีนั้น ควรเริ่มจากเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศ "การเสริมสร้างจริยธรรมนั้นยิ่งทำตั้งแต่เยาว์วัยเพียงใด ยิ่งมีโอกาสประสบความสำเร็จเท่านั้น ดังคำพังเพยที่ว่า ไม้อ่อนคักงาย ไม้แก่คักยาก"¹³ การถ่ายทอดแบบแผนความประพฤติที่คั่งงามนั้นทำได้หลายลักษณะ หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งตีพิมพ์ชนิดหนึ่งที่สามารถเสนอเนื้อหาในลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องจริยธรรมหรือความประพฤติที่เหมาะสม ถูกต้อง ได้ทั้งจากเนื้อความและภาพต่าง ๆ เด็กและเยาวชนอยู่ในวัยที่ต้องศึกษาเล่าเรียน จึงมีโอกาสได้อ่านหนังสือพิมพ์บ้างไม่มากนักอยู่ ดังนั้น จริยธรรมที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ในลักษณะต่าง ๆ ย่อมได้รับการส่งผ่านถึงเด็กและเยาวชนที่อ่านหนังสือพิมพ์อย่างแน่นอน "การเสริมสร้างให้เยาวชนรู้จักคิด และแสวงหาความรู้โดยการอ่านหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยปลูกฝังจริยธรรมให้เกิดขึ้นได้"¹⁴

อนึ่งการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อศึกษาหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชน ยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษามาก่อน ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวัน เนื่องจากต้องการทราบว่า เนื้อหาที่หนังสือพิมพ์รายวันเสนอในลักษณะต่าง ๆ นั้นมีเนื้อความหรือภาพที่แสดงออกในเรื่องจริยธรรมเรื่องใดบ้าง

¹³ ธีระพร อูรรณโณ, "แล้วเราจะเสริมสร้างจริยธรรมกับคนวัยใด" วารสารครุศาสตร์, (เมษายน-มิถุนายน 2526), หน้า 5.

¹⁴ เบญจา บุญสนธิกุล, "วิเคราะห์คุณธรรมในหนังสือการ์ตูน." (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525), หน้า 54.

เพื่อทราบแนวโน้มและระดับของการเสนอเนื้อหาค้านนี้ ผู้วิจัยเชื่อว่า การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์ครั้งนี้ จะมีคุณประโยชน์บางอย่างไม่มากนักน้อย ดังที่เกษม ศิริสัมพันธ์ เสนอว่า

เนื้อหาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารมวลชน การวิเคราะห์เนื้อหาจึงอาจแสดงผลเป็นทำนองเปรียบเทียบให้เห็นถึงแนวโน้ม และระดับการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชน ผลของการวิเคราะห์เนื้อหา ยุทธวิธีให้เห็นถึงคุณภาพและปริมาณของเนื้อหาที่ถ่ายทอดไปสู่ประชาชน ซึ่งเป็นผู้อ่าน ผู้ฟังหรือผู้ชมสื่อสารมวลชนนั้น ทุกวันนี้สื่อมวลชนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิตประจำวันของคนปัจจุบัน การที่ตรวจสอบดูให้โดยละเอียดแนบเนียนเกี่ยวกับเนื้อหาของสื่อสารมวลชน ย่อมมีคุณประโยชน์แก่งานปฏิบัติเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน นักการศึกษา ประชาชน ผู้ใช้สื่อสารมวลชน ตลอดจน เจ้าหน้าที่ทางราชการที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารมวลชนทุกฝ่าย¹⁵

จะเห็นได้ว่า การวิเคราะห์เนื้อหานั้น ก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ผู้วิจัยเชื่อว่า การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการเสริมสร้างจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนครั้งนี้ อย่างน้อยที่สุดก็คงเป็นแนวทางให้ผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ได้ปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมให้เหมาะสม ถูกต้องยิ่งขึ้น

เนื่องจากการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันในเรื่องจริยธรรมครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จริยธรรมของเด็กและเยาวชน ดังนั้น จริยธรรมที่จะนำมาใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน ได้แก่ หัวข้อจริยธรรมที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาจริยศึกษา ซึ่งหลักสูตรประถมศึกษาได้กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตากรุณา
3. การไม่โลภและไม่ขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักของผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี

¹⁵เกษม ศิริสัมพันธ์, การวิเคราะห์เนื้อหา. (Content Analysis) ของหนังสือพิมพ์รายวันในกรุงเทพฯ 14 ฉบับ. (แผนกวารสารศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2507), หน้า 3.

7. การไม่ผูกปิด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง การไม่ยุยงให้เกิด
ความแตกแยกและไม่พูดคำหยาบ

8. ความมีสัจจะ และความจริงใจ

9. การไม่ลองและเสพติดสิ่งเสพติดให้โทษ

10. ความเป็นผู้มีสติ รู้จักยับยั้งชั่งใจ รู้จักนึกชอบชั่วดี

11. ความเป็นผู้มีเหตุผล

12. ความละเอียดและ เกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว

13. ความขยันหมั่นเพียร

14. ความอดทนอดกลั้น

15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตัวเอง

16. ความกตัญญูทุกเวที

17. ความซื่อสัตย์สุจริต

18. การทำใจให้สงบ มีสมาธิ และอารมณ์แจ่มใส

19. ความไม่เห็นแก่ตัว

20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน

21. ความรับผิดชอบ

22. ความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง

23. ความมีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา

24. การยอมรับความเปลี่ยนแปลง

25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคลในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย และสังคม
ระหว่างเพศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ
การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธการแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี การ
แสดงความเสียใจ การเล่น การพักผ่อนหย่อนใจ

27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกันได้แก่ ความสามัคคี การเสียสละ การให้อภัย
ความเอื้อเฟื้อ การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ความเห็นอกเห็นใจ

28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรมและปฏิบัติตามประเพณี

29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
 30. การแก้ไขข้อบกพร่อง การปฏิบัติค่านิยมธรรมต่าง ๆ ¹⁶

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาในหนังสือพิมพ์รายวันเกี่ยวกับการเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อเปรียบเทียบการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมในหนังสือพิมพ์รายวัน 3 ประเภท คือ ประเภทคุณภาพ ประเภทประชาชน และประเภทกิ่งคุณภาพกิ่งประชาชน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน จะวิเคราะห์เฉพาะเนื้อหาที่ปรากฏชัดเจนว่า เป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ซึ่งจะถือเอาเนื้อความที่ประกอบด้วยวลีหรือประโยค และภาพที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์รายวันแต่ละฉบับของรายชื่อนหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3 ประเภทที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้
2. การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวัน จะวิเคราะห์เนื้อหาทั้งฉบับของรายชื่อนหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3 ประเภท ยกเว้นหน้าโฆษณาบันเทิงและนวนิยายเท่านั้น
3. การเปรียบเทียบการเสนอเนื้อหาจริยธรรมนั้นจะเปรียบเทียบความถี่ในการเสนอเนื้อหาจริยธรรมต่อฉบับของรายชื่อนหนังสือพิมพ์รายวันทั้ง 3 ประเภท ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้เท่านั้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้ มุ่งวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์รายวัน 6 ชื่อฉบับเท่านั้น คือ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ มติชน ไทยรัฐ เคลื่อนิวส์ บ้านเมืองและแนวหน้า

¹⁶ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สวนทองดิน, 2520), หน้า 279-280.

2. ศึกษาเฉพาะหนังสือพิมพ์รายวันที่พิมพ์ออกจำหน่ายในวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2525 ถึงวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2525 และวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2525 ถึงวันที่ 23 กันยายน พ.ศ. 2525 และในช่วงที่สอง กำหนดศึกษาหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์ออกจำหน่ายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2529 ถึง วันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2529

3. เกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาจริยธรรม เป็นเกณฑ์ที่สร้างตามทฤษฎีของผู้เชี่ยวชาญทางค่านิยมจริยธรรมและสื่อมวลชน โดยยึดหัวข้อจริยธรรมจากหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 จำนวน 30 ประการ

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

เสริมสร้าง หมายถึง ชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน หรือเพิ่มพูน

จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ ปฏิบัติชอบทั้งทางกาย วาจาและใจ อันเป็นสิ่งที่ทุกคนควรประพฤติปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคม ซึ่งจะก่อให้เกิดความสุข ความเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสังคม เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ในที่นี้ ได้แก่ จริยธรรมที่กำหนดไว้ในหลักสูตรประถมศึกษา 2521 จำนวน 30 ประการ

เด็กและเยาวชน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปี ถึง 25 ปี

ข่าว หมายถึง การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่เกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สนใจ แบ่งเป็น 9 ประเภท ได้แก่

1. ข่าวในประเทศ/ข่าวทั่วไป คือ ข่าวทั่วไปที่เกิดขึ้นในประเทศ เช่น ข่าวอาชญากรรมหรือข่าวที่มีลักษณะที่ก่อให้เกิดความคิดในทางคดีอาญา ส่วนใหญ่จะปรากฏในหน้าแรก หน้า 2 และหน้าสุดท้าย

2. ข่าวการเมือง คือ ข่าวที่มีลักษณะเด่นชัดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเมืองในประเทศ เช่น ข่าวเกี่ยวกับรัฐบาล

3. ข่าวต่างประเทศ คือ ข่าวที่เป็นการเสนอเหตุการณ์ เรื่องราวที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ

4. **ชาวสังคมและสตรี** คือ ชาวเกี่ยวกับสังคมทั่วไปและชาวเกี่ยวกับสตรี
ในสังคม
5. **ชาวกีฬา** คือ ชาวที่มีสาระค่านักกีฬา ตลอดจนชาวต่างประเทศที่
เป็นชาวกีฬา
6. **ชาวเศรษฐกิจ** คือ ชาวเกี่ยวกับเศรษฐกิจภายในประเทศ เช่น ชาว
เกี่ยวกับราคาสินค้า
7. **ชาวนุชรหรือชาวต่างจังหวัด** คือ ชาวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นของแต่ละ
จังหวัด ส่วนใหญ่จะปรากฏอยู่ในหน้ากลาง ๆ ของหนังสือพิมพ์รายวัน
8. **ชาวการศึกษา** คือ ชาวเกี่ยวกับการศึกษา วิทยาการเทคโนโลยี
ต่าง ๆ
9. **ชาวเบ็ดเตล็ด** คือ ชาวทั่วไปนอกเหนือจากชาวทั้ง 8 ประเภท
ข้างต้น

สารคดี หมายถึง เรื่องที่เขียนเชิงสร้างสรรค์โดยการสอดแทรกความรู้สึนึกคิด
ของผู้เขียนตลอดจนปลุกเร้าความสนใจควยลีลาเฉพาะตน ได้แก่

1. **สารคดีข่าว** คือ เรื่องนำเรื่องที่เกี่ยวกับข่าวซึ่งผู้เขียนนำมาขยายความ
ให้ลึกซึ้งและน่าสนใจมากขึ้น
2. **สารคดีสนองปณฺชนวิสัย** คือ เรื่องที่เกิดจากจินตนาการ หรือเป็น
เรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้
 - 2.1 **สารคดีประเภทชีวประวัติ** คือ เรื่องที่เขียนขึ้นเกี่ยวกับประวัติ
ชีวิตของบุคคลสำคัญหรือเป็นที่รู้จักแพร่หลาย
 - 2.2 **สารคดีประเภทท่องเที่ยว** คือ เรื่องที่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว
ทั่วไป
 - 2.3 **สารคดีประเภทเรื่องเล่า** คือ เรื่องที่เขียนขึ้นจากประสบการณ์
ของผู้เขียนในเรื่องต่าง ๆ
 - 2.4 **สารคดีประเภทวิชาการและกึ่งวิชาการ** คือ เรื่องทั่วไปที่
เกี่ยวกับความรู้ต่าง ๆ อาจมีการใช้ศัพท์ทางวิชาการ หรือเรื่องที่เขียนในเชิงวิชาการ
แต่แทรกความบันเทิงควย

3. สารคดีพิเศษ คือ เรื่องนอกเหนือจากสารคดีทั้งหมดที่กล่าวมา เช่น พระบรมราโชวาท คำขวัญ เป็นต้น

บทความ หมายถึง ข้อเขียนที่เน้นการให้ทรรศนะ ข้อคิดเห็น และข้อวินิจฉัยต่าง ๆ รวมไปถึงการเขียนในเชิงให้สาระ ความรู้ และความบันเทิง ได้แก่

1. บทความเศรษฐกิจ คือ บทความที่เกี่ยวกับปัญหาปากท้อง ปัญหาราคาสินค้า ปัญหาเกี่ยวกับการเงินของประเทศ

2. บทความการเมืองการปกครอง คือ เรื่องที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์วิจารณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองและการปกครอง

3. บทความทางการศึกษา คือ เรื่องที่เป็นทรรศนะ ข้อคิดเห็น การวิจารณ์เกี่ยวกับวิชาการ การศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ

4. บทความประเภทการกีฬา คือ การวิเคราะห์ วิจารณ์เกี่ยวกับการกีฬาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

5. บทความประเภทชักจูงใจ คือ เนื้อหาที่ชี้แนะแนวทางและชักจูงผู้อ่านให้เห็นคุณประโยชน์หรือนำทางให้อ่านเห็นชอบกับสิ่งที่เสนอ โดยมีการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วิจารณ์เรื่องนั้น ๆ

6. บทความประเภทการแสดงความคิดเห็น คือ เนื้อหาที่เป็นการแสดงข้อวินิจฉัย ข้อเสนอแนะในการวิจารณ์ วิเคราะห์ ท่อเรื่องหรือปัญหาใด ๆ โดยผู้เขียนเน้นหนักในเรื่องความคิดเห็นของผู้เขียนเป็นหลัก

7. บทความประเภทอุปมาอุปมัย คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับการวิพากษ์วิจารณ์ โดยการเปรียบเทียบกับบุคคล เหตุการณ์ หรือปัญหาต่าง ๆ

8. บทความพิเศษ คือ เนื้อหาที่เป็นบทวิเคราะห์ วิจารณ์ ที่นอกเหนือจากบทความทั้ง 7 ประเภท เป็นต้น

คอลัมน์ หมายถึง บทความหรือ สารคดีที่ปรากฏเป็นประจำในหนังสือพิมพ์ โดยมีผู้เขียนประจำเพียงคนเดียวหรือกลุ่มเดียว มีชื่อเรื่องกำหนดแน่นอน ได้แก่

1. บทบรรณาธิการ คือ ข้อเขียนที่เขียนลงในช่องบทบรรณาธิการเป็นการแสดงทรรศนะของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นโดยส่วนรวม

2. คอลัมน์ประจำในหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ แบ่งเป็น 7 ประเภท

2.1 คอลัมน์วิเคราะห์ข่าว คือ ข้อเขียนที่เป็นการให้ข้อมูลรายละเอียดอธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับข่าวด้วยการแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์

2.2 คอลัมน์ความเห็นหรือคอลัมน์ทั่วไป คือ คอลัมน์ที่ผู้เขียนมุ่งให้ความคิดเห็นของตนต่อสาธารณะ ส่วนมากจะเป็นข้อเขียนที่ได้จากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน ที่สนใจในปัญหาหรือเรื่องราว เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

2.3 คอลัมน์ซุบซิบ คือ คอลัมน์ที่เกี่ยวข้องกับความเคลื่อนไหวหรือเรื่องปดลีย่อยที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญหรือบุคคลที่เป็นที่รู้จักแพร่หลายในสังคม

2.4 คอลัมน์ตลกขบขัน คือ คอลัมน์ที่มุ่งให้ความบันเทิงกับผู้อ่าน โดยการเขียนในลักษณะหยอกกล้อ หรือประชดประชันบุคคลหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ด้วยการสอดแทรกอารมณ์ขันในเนื้อหาสาระและข้อคิด

2.5 คอลัมน์ความเรียง คือ คอลัมน์ที่มีลักษณะเป็นเรียงความ แทรกความคิดเห็นหรือสิ่งที่ได้มาจากประสบการณ์ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย

2.6 คอลัมน์อนุทินส่วนตัว คือ คอลัมน์ที่เจาะลึกในรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวของบุคคลที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จัก

2.7 คอลัมน์แนะนำ คือ คอลัมน์ที่ให้ความรู้ ความเข้าใจ และแนะวิถีปฏิบัติที่เป็นประโยชน์ อาจเป็นการตอบปัญหาให้ข้อเสนอ ชี้แนะและแก้ไขปัญหาดังต่าง ๆ

เนื้อความ หมายถึง วลี หรือประโยค ที่หนังสือพิมพ์รายวันเสนอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมข้อใดข้อหนึ่งในจริยธรรม 30 ประการที่ศึกษา

ภาพ หมายถึง ภาพวาดหรือภาพถ่าย ที่หนังสือพิมพ์รายวันเสนอในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมข้อใดข้อหนึ่งในจริยธรรม 30 ประการที่ศึกษา

ส่งเสริมทั่วไป หมายถึง เนื้อหาที่เป็นเนื้อความหรือภาพซึ่งหนังสือพิมพ์รายวันเสนอโดยมุ่งเน้นที่จะชี้แนะ สนับสนุนหรือเพิ่มพูนเกี่ยวกับจริยธรรมข้อใดข้อหนึ่งในจริยธรรม 30 ประการ แก่บุคคลทั่วไป

ส่งเสริมเด็กและเยาวชน หมายถึงเนื้อหาที่เป็นเนื้อหาหรือภาพซึ่งหนังสือพิมพ์รายวันเสนอโดยมุ่งเน้นที่จะชี้แนะ สนับสนุนหรือเพิ่มพูนเกี่ยวกับจริยธรรมข้อใดข้อหนึ่งในจริยธรรม 30 ประการ แก่เด็กและเยาวชน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ใช้เป็นแนวทางในการเลือกประเภทหรือรายชื้อหนังสือพิมพ์สำหรับให้เด็กและเยาวชนได้ศึกษาหาความรู้ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
2. เพื่อทราบว่า หนังสือพิมพ์รายวันเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำหนังสือพิมพ์รายวัน ในอันที่จะปรับปรุงส่วนที่เกี่ยวกับการเสนอเนื้อหาทางค่านจริยธรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
4. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

ศูนย์วิทยพัรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย